

Julia Nyberg (pseudonym Euphrosyne)

1785-1844

Nybergs ballad handlar om minnet av en kärlek som dött i krig, förmedlat genom naturen.

Den stackars Anna eller Moll-toner från Norrland

Vårvindar friska
leka och hviska,
lunderna kring, likt älskande par.
Strömmarne ila,
finna ej hvila
förr'n ner i djupet störtvägen far.
Klaga, mitt hjerta, klaga! – O, hör!
Vallhornets klang bland klipporna dör,
strömkarlen spelar,
sorgerna delar
vakan kring berg och dal.

Hjertat vill brista –
ack! när den sista
gången jag hörde kärlekens röst:
afskedets plåga,
ögonens låga,
mun emot mun vid klappande bröst.
fjälldalen stod i blomstrande skrud,
trasten slog drill på drill för sin brud;
strömkarlen spelte,
sorgerna delte,
suckande, berg och dal.

Natten så fager,
ljus som en dager,
göt öfver skog och bölja sin glans.
Elfvornas vingar
glänsande ringar
slöto kring ängens tufva i dans.
Suckande hjertan, suckande lund,

smekande ord och saligt förbund!
Strömkarlen spelte,
sorgerna delte
vakan kring berg och dal.

Ack, att vid polen
midsommarsolen
susende år bortsofvit så sällt!
Hastigt hvem kallar?
Krigsbudet skallar
fjerran ifrån: "Till vapen!" så gällt.
Nu var ej tid hos flickan att bo,
löftet han gaf om kärlek och tro;
strömkarlen spelte,
sorgerna delte,
suckande, berg och dal.

Hurtigt på slätten,
med bajonetten,
snabb som en ren, han ilade ned;
der, ibland fanor,
flygande svanor,
klingande spel, i blixtrande led,
rak som en tall, han höjde sig opp,
såg jag hans bild vid tårarnas lopp.
Strömkarlen spelte,
sorgerna delte,
suckande, berg och dal.

Snart han marchera' –
kom aldrig mera
åter till hemmets brudliga tjäll.
När af min Modig
vålnaden blodig
sväfvar på vesterns rodnande fjäll,
klaga, mitt hjerta, klaga! – O, hör!
Vallhornets klang bland klipporna dör:
strömkarlen spelar,
sorgerna delar
vakan kring berg och dal.

Per Daniel Amadeus Atterbom

1790-1855

Av Atterbom återges två kända dikter, *Den nye Blondel* (1815) och *Rosen* (1812) – i den tidens stavning – och ett par avsnitt ur *Lycksalighetens ö*. Atterbom var den svenska romantikens fanbärare, och det romantiska kommer klart fram här: skönheten, fantasin, längtan, känslor, stämningar, prunkande och färgrik poesi.

Den nye Blondel

Der de ljusa björkar stå
på en enslig höjd,
såg jag först Auroras kind,
såg jag först för stilla vind
silfverböljan gå,
mellan ängar böjd.

Ingen delade med mig
lifvets unga lek;
dock min fader till mig bar
sagor från förflutna dar;
hvarje saknad vek
och min själ blef varm.

Ensam följde Du min stig,
hulda Fantasi!
Dvärgar små med elfenhorn,
slott af glas med perletorn,
féer deruti, –
fyllde gossens barm.

Och för äfventyr jag brann,
drog i härnad ut;
red igenom skog och hed,
stötte troll och resar ned
med mitt blanka spjut,
som en Riddersman!

Med en Kung jag blef bekant,
dottern bjöd mig vin;
blåa ögon, gyllne hår,
liljans bröst och hindens spår,
kinder av carmin!
Klädd i diamant.

Då jag till min cittra tog,
i den höga sal;
och prinsessan mot mig log,
och det lilla hjertat slog,
trångt af lust och qual,
när en blick jag smög.

Blondel (*Blondiaux de Nesles*) = trubadur på 1100-talet, Rickard Lejonhjärtas älslingsskald
Aurora = morgonrodnadens gudinna *elfenhorn* = elfenbenshorn *barm* = bröst *härnad*
= krigståg *resar* = jättar *carmin* = mörkt röd färg *cittra* = ett stränginstrument

Och på hvita gångarn flög
hon med mig i fält;
följde vigda fanans lopp,
slogo under lagrar opp
våra silkestält
i en Emirs park.

Damascener-sabeln hven
i min hand så stark;
bland Jordanens palmer se'n
qvällen på min cittra sken;
och vid månans blick
sammanklang vår brand.

Rosen

Den lefvande fullhetens yppiga prakt,
den eldiga kyssens berusande makt,
sötman af lifvets festliga dag,
skänkte mig hulda Nornors behag.

Spinnande årens oändliga garn,
smycka de vårens skönaste barn:
kinder av purpur! mun af corall!
perlor om halsen af daggens christall!

Bestrålar ej skarlakans-slöjan min barm?
Omlindar ej klara rubinen min arm?
Af grönskande sammet min tunika är,
och skor af smaragd jag på fötterna bär.

En Näktergal plågar mig, tidigt och sent,
med sänger, der Himlen blott vet, hvad han ment!
Hans svärmiska längtan mitt bröst ej förstår,
och blindt är mitt öga för sångarens tår.

Ack! – så säg mig, hvart hon gick? –
Har hon ömsat land?
Har en jätte henne gömt? –
Har jag kanske henne drömt?
Cittran i min hand
likväl än jag har? –

Ensam är du hos mig kvar,
troгна Fantasi!
Ännu klingar i min barm
lika frisk och lika varm
själens melodi,
evigt ung och klar.

vigda fanan = korstågsfanan *emir* = muslimsk furstetitel *dama-*
scener-sabel = sabel tillverkad i Damaskus *Jordanen* = floden Jordan

yppig = frodig, rik *huld* = god, älskvärd *nornor* = ödesgudinnor som
spinner livets trådar *tunika* = skjortliknande klädesplagg

Men kommer min Fjäril, i sirad talår,
(en solstråle bildar hans luftiga char),
väl vakta mig törnen, med svärd och med lans,
dock kretsar igenom dem fjärlens dans.

I ensliga hvalfvet af bok och af lind
han kysser skön jungfrun på rodnande kind;
Naturens pokal gjuter vällustens vin,
id bröllopps-musiken af surrande bi'n.

Jag vet, att den flygtige lemnar mig snart:
som vattnets och ilens, är kärlekens fart!
Men fågringen lockar mer fagra igen,
och svårast af allt är en enformig vän.

Gemensamt, som solens, är skönhetsens sken:
blott dären vill njuta den Fria allen!
Dess låga vid stjernornas pulsar är tänd,
att dyrks af stoftet, från himmelen sänd!

Ett hjerta blott slår i det eviga Allt!
En lag blott jag lyder: hvad detta befallt!
I tusende skepnader klappar dess blod,
Och alla sig läska ur Tidernas flod.

Min heliga Urbild mig *meddela* lär
den fröjd, som gaf lifvet och lifvet förtär:
Och medan sig tornar Förgängelsens våg,
mer rytmiskt blir ilande timmarnas tåg.

Så kyssens i ådrorna blixtrande kraft,
och nektar-champagnens astraliska saft,
och ambran, som höjs från mitt purprade bräm,
förklara dig blommornas drottnings system.

talår = mörk dräkt som räcker till fötterna char = vagn gjuta = hälla nektar = gudarnas dryck
astralisk = som har med stjernorna att göra ambra = väldoftande ämne bräm = kant, rand

ur Lycksalighetens ö

Här återges några korta utdrag från sagospelet *Lycksalighetens ö* (1824): ur första äventyret (*Atterboms indelning i stället för akter*) som målar upp Astolfs längtan bort från sitt hemland samt ur andra äventyret där Astolf förundras över Lycksalighetens ö och hans känslor för Felicia som bor där. Verket är inte gjort för scenen utan för att läsas även om det är uppbyggt som ett drama med repliker.

FÖRSTA ÄVENTYRET. LUFTRESAN.

Vild, vinterlig skogstrakt. I bakgrunden synes ishavet; på sidorna, i avstånd, snöklädda fjällspetsar, över vilka den sjunkande solen gjuter ett flammrött sken. Jakthorn, skott och ropande röster från olika håll.

Sammanfattning: Kung Astolfs hovsångare Florio hör en sång ljuda över nejden.

SÅNGEN

Kvällsol, blänk över
snövit fjärd!
Hjärta, tänk över
drömmens värld! –
Vitt kring moarna
hasta loarna,
ulven och björnen sin rädda färd.

FLORIO

I sanning! jakt och vinter ha sin fågring.

SÅNGEN

Trötta jägaren
hemåt går;
gyllne bågaren
bräddad står.
Högt från härliga
stjärnor, kärliga
minnen förtälja om ungdomsår.

FLORIO

Ja väl! Förtälj allt vad du vet, natur,

du samtlighet av själens ursprungsminnen!
och låt mig sen, i någon huld gestalt,
dig trycka, som en brud, intill mitt bröst!

Ser sig omkring.

Allmoder Jord! hur praktfull även här!
I havets vågskum doppar solens eldklot
sin brädd, i hopp att innan kort få tända
den dag, som utgör dessa nejders sommar –
det långa dygn, då själva natten tvingas
av hennes segerblick, att skifta färg
och härma, lånande, sin oväns hy!
Isfågeln spelar i de röda strålar
med guldgul fjäderskrud, och ripan trippar
på skära drivan, själv mer vit än snön,
och tittar på mig helt bekymmerslöst
med sina vänliga, ramsvarta ögon.
Snöfinken har ej somnat än. Vad sång!
Den har ej näktergalens ton: men dock
den går till hjärtat, från naturens hjärta. –
Erinringar från när och fjärran! kommen
och krönen med er aftonglans min dag,
som sjunker ned i det förflutnas hav
till sina syskon, för att sova – evigt!

/---/

Buskbeväxt hed i en annan, ännu ödsligare skogstrakt. Natt; klar och upplyst av ett starkt norrsken.

ASTOLF

ensam

Man hör mig ej. Så tystna då, mitt horn!

förtälja = berätta isfågeln = kungsfiskaren erinringar = minnen